

SPP 102 Sociální politika

- přednáška č. 6 (jaro 2010)

(Mgr. Ondřej Hora, Ph.D.)

Sociální pomoc - cíle a používané nástroje. Pojem chudoby a její měření, životní minimum, sociální služby a jejich systém v ČR.

Co to je chudoba a jak ji měřit?

Stav, kdy uspokojení základních životních potřeb není v dostatečné míře zabezpečeno zdroji (tedy příjmy či statky). Hlavním faktorem vzniku chudoby je příjmová nerovnost (nerovný přístup k bohatství společnosti).

I v bohatých zemích se vyskytuje mnoho relativní chudoby, která se odvíjí od bohatství země).

Neexistuje definice chudoby ani způsob měření, u nichž by se dosáhlo úplného konsenzu (jsou více a méně používané hranice - dnes více standardizováno v rámci EU).

Definice chudoby má dva účely:

- 1) dovoluje měřit rozsah chudoby
- 2) určuje rozsah oprávnění chudých vůči státu

4 diskurzy vnímání chudoby:

- 1) byrokratický – Jde o „administrativní“ určení hranice chudoby (přímo/nepřímo) -> určuje, kdo je oprávněn pobírat dávky + statisticky zjišťuje počet chudých (absolutní, relativní chudoba)
- 2) moralistický – Jaký je vztah chudých vůči vlastní chudobě, mohou si za to chudí sami? (Nechce se jim pracovat, málo se učili.)
- 3) akademický – Chudoba je důsledkem společenských mechanismů (např. vyloučení z trhu práce, přenos nerovností). Důležitá je pozice chudých ve společnosti, vztah chudých k občanské společnosti (např. stigma) a otázka participace (založeno na pocitu bezmocnosti).
- 4) samotných chudých – vlastní bezmoc a jak ji překonat. Zahrnuje tři dimenze:
  - a) sociální dimenze – nevýhodný přístup k produkci, k zaměstnání
  - b) politická dimenze – chybějící politický vliv + nejde volit
  - c) psychologická dimenze – internalizace pocitu méněcennosti, podřízení autoritě

Příčiny chudoby a související teoretická vysvětlení (1/2)

Chudoba je chápána jako problém a) možnosti pracovního uplatnění, b) životních nákladů a c) redistribuce:

Nejvíce postiženy bývají osoby bez příjmu, někdy i tzv. chudí pracující (working poor), mnohočlenné rodiny. Velmi ČR je často spojená se specifickými situacemi (událostmi): s nezaměstnaností (80 procent příjemců dávek hmotné nouze), se situací jednotlivců (bez partnera) s dětmi.

Cyklus deprivace – poznatek, že významným faktorem chudoby je chudoba v dětství (též tzv. kultura chudoby, Lewis 1961).

K mezigeneračnímu přetrvávání chudoby dochází tím, že možnosti příjmu a spotřeby jsou určeny přístupem ke vzdělání, bydlení, zaměstnání -> dále determinuje kvalitu bydlení -> zdraví atd. Lidé kteří vyrůstají v nepříznivých podmínkách se nemohou dostatečně rozvíjet a společensky uplatnit – mohou rezignovat tváří v tvář nepříznivé situaci.

Příčiny chudoby a související teoretická vysvětlení (2/2)

Dnes je často využíván pojem **sociální vyloučení** (sociální exkluze) – jedná se o širší pojetí než u diskuze příjmové chudoby:

Jde o znevýhodnění v přístupu k životním možnostem (k práci, k bydlení...) a k sociálním institucím (vzdělávací systém, sociální pojištění, zdravotní systém...), které za normálních okolností zvětšují životní šance na plnohodnotnou participaci ve společnosti => vzniká problém vylučování (a sociální participace na okraji společnosti).

Někdy je zdůrazňován též aspekt „labelingu“ (společnost má odtažitý postoj) či naopak dobrovolné exkluze.

Past chudoby:

situace, v níž růst jednoho zdroje příjmu v rodině vede k poklesu jiného zdroje, efekt příjmu je tak znehodnocen, takže nedochází k zlepšení situace rodiny. Např. malý růst příjmu ze zaměstnání vede k většímu poklesu příjmu z dávek sociální pomoci, což může demotivovat úsilí vymanit se z chudoby – je nutné si uvědomit, že podmínky osob v úzkém pásmu nad oficiální hranicí chudoby se příliš neliší od podmínek těch, kteří mají příjmy pod touto hranicí (což je ovlivněno také výší mezd).

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 6)

A) Absolutní versus relativní chudoba:

- 1) relativní koncept – chudoba je poměřována vůči kvalitě života v dané zemi (sebeúcta, aspirace, očekávání lidí = relativní pozice ve vztahu ke společnosti); v průmyslových zemích -> být chudý = žít na dně profesních, vlastnických, konzumních vztahů = porovnávání životních standardů (způsobů života) chudých a bohatších – chudí jsou vyloučení ze životních zvyklostí, vyloučení ze sociálního života, ze spotřebitelského standardu – relativní chudoba je identifikována s příjmovou nerovností.
- 2) absolutní koncept – nedostatek prostředků k uspokojení základních potřeb vedoucí k ohrožení života => minimální životní úroveň, její hranice se příliš nemění se změnou standardu života (byť to může hrát roli, protože vždy existuje nějaká norma).
Je nutné definovat základní potřeby (stanovuje se koš základních potřeb) – je důležité zaměřit se i na zboží, které rozšiřuje způsobilost jedince – jeho nedostatek vede ke „zkušenosti hanby“ Celkově typický pro politickou pravici – chudoba jako omezený problém.

B) Přímý versus nepřímý přístup k chudobě (1/2)

B1) nepřímý koncept – chudoba je odvozována od příjmu domácnosti (tzv. příjmová chudoba) – výhodou je, že je to jednoduché a umožňuje to srovnání. Někdy je ale zdůrazňováno, že samotné příjmy jsou nedostačujícím indikátorem chudoby, protože:

- a) záleží na kupní síle peněz (co si mohu koupit) – ceny se mohou regionálně lišit (typicky u bydlení)
- b) spotřeba není určována pouze příjmem, část spotřeby plyne i ze služeb sociálního státu nebo z vlastní produkce (zelenina, domácí zvířata)
- c) důležitý je koncept sekundární chudoby (tedy chudoby, která není způsobena nedostatečnými příjmy, ale špatným hospodařením s nimi)
- d) mohou existovat další okolnosti, které vedou k dodatečnému snížení či vázání určité části příjmu na specifický účel (předchozí zadlužení, výživné na děti)
- e) lidé často své příjmy ve výzkumech neuvedou nebo podhodnocují (citlivé téma)

B) Přímý versus nepřímý přístup k chudobě (2/2)

B2) přímý koncept (někdy též koncept materiální deprivace) – založený na měření chudoby až po transformaci příjmů do spotřeby – měření v jednotlivých oblastech (kvalita bydlení, předměty dlouhodobé spotřeby, základní potraviny, možnosti sociální participace) – přímé pojetí se tedy snaží postihnout nejen míru adekvátnosti příjmu, ale je založené na spotřebě statků a kvalitě života (a případné materiální či sociální deprivaci). Někdy ale ani spotřeba nevyjadřuje reálnou situaci (preferenze, dobrovolná skromnost – starší lidé např. často nemají automobil nebo mobilní telefon).

C) Subjektivní versus objektivní přístup k chudobě

- 1) objektivní – vychází z příjmů nebo z výdajů – hranice je stanovena normativně (experty) tak, aby pro všechny lidi (kategorie lidí) byla shodná
- 2) subjektivní – chudoba je sociálně konstruovanou kategorií. Lidé jsou sami experty na vlastní životní situaci (vypovídají o svých pocitech). Někdo, kdo je (podle příjmu) chudší, se ale může cítit lépe než bohatší.

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 9)

Měření chudoby

Měříme tedy vždy pouze určitý koncept (pojetí) chudoby a ne chudobu jako takovou.

Volba konceptu chudoby záleží na účelu měření, co chceme zjistit – např. počet chudých, proč se lidé stávají chudými, určení hranice chudoby pro mezinárodní srovnání atd. Je důležité odlišit hranici chudoby (sociologický pojem) X (politické) existenční a sociální minimum -> založeno na min. peněžní částce -> odvozování nároků na sociální podporu

Konstrukce hranic chudoby (bez ohledu na koncept) se provádí na základě:

- 1) statistických údajů z různých zemí (chudoba ~ příjmová distance ve společnosti)
- 2) podle odhadu expertů – fyziologická potřeba kalorií nutných k životu a její peněžní vyjádření v dostupných potravinách (spotřební koš)
- 3) výzkumů veřejného mínění
- 4) měření výdajů / příjmu domácností v sociologickém šetření (např. v panelu)

Měření chudoby - ad 1) měření chudoby v kontextu příjmů (1/2)

I) hranice chudoby ve vztahu k příjmovému rozložení ve společnosti (v tomto pojetí se jedná o relativní koncept)

A) ve vztahu k průměrnému příjmu (chudoba = méně než 60% tohoto příjmu)

B) vztah k mediánu příjmového rozložení ve společnosti – hranicí chudoby je podíl z mediánu příjmu (nejčastěji hranice 60% mediánu příjmu v dané zemi). Dále zde hraje roli tzv. ekvivalenční škála a její hodnoty: např. 1 – 1. dospělý, 0,7 – ostatní dospělí, 0,5 – děti), jsou tím zahrnuty úspory z množství (např. je levnější vařit pro více lidí).

V ČR obecně se uvádí 10 % (SILC 2006), ale u dětí 18 %. Nezaměstnaní a jednotlivci s dětmi: v obou případech více než 40% lidí menší příjem než 60% mediánu příjmu)

C) vztah k nejnižšímu decilu (kvintilu) distribuce příjmu ve společnosti
– chudí jsou ve spodním decilu.

Tento způsob měření nevypovídá téměř nic o reálné úrovni života těch, kdo příjmem disponují – rozdíl potřeb, velikosti a struktury výdajů nebere v potaz (nejde jen o to kolik je chudých, ale co to znamená být chudý – mezinárodní srovnání).

Měření chudoby - ad 1) měření chudoby v kontextu příjmů (2/2)

2) hranice chudoby ve vztahu k minimálnímu standardu

- garantovaný minimální příjem sociální pomoci – určení chudoby tímto způsobem je normativní a může být ovlivněno politickými tlaky

A) pomocí příjmu poměřovaného úrovni sociální podpory

B) pomocí životního minima – násobky minima, které zakládají nárok na dávky

Příliš se nepoužívá, protože může být normativní, není vhodné pro srovnání v čase ani pro mezinárodní srovnání (tyto okolnosti se často mění a jsou v různých zemích zcela odlišné).

Měření chudoby - ad 2) měření chudoby v kontextu spotřeby a výdajů
(1/3)

I) absolutní míry

Příjem není vždy nejpřesnějším indikátorem chudoby (viz strana 7)

- A) přístup k chudobě z hlediska základních potřeb – jsou ztotožňovány s materiálními potřebami, mohou sem však patřit i potřeby sociální, například pozvání na večeři nebo návštěva kina jako součást sociálních kontaktů a zvyklostí ve společnosti
- B) přes koš zboží – vytvoření seznamu minimálních potřeb pro domácnosti různé velikosti. Hranice chudoby zde není vyjádřena výčtem statků a služeb pro základní potřeby, ale kalkulací minimálních nákladů (odhad kalorií – věk, fyzická námaha, pohlaví...) – použití v USA, problém mezi názorem expertů a skutečným chováním konzumentů, proto pokusy vycházet z reálných výdajů domácností s nízkou spotřebou.

Měření chudoby - ad 2) měření chudoby v kontextu spotřeby a výdajů
(2/3)

C) podíl výdajů na stravu v celkových výdajích (v USA – chudý = více než 30% z celkového příjmu na potraviny) – interpretační problém: s růstem příjmu se mění struktura výdajů - čím nižší příjem, tím vyšší podíl výdajů za nezbytnosti – ale v určitém bodě s růstem příjmu neroste množství zboží, ale kvalita. Vliv typu domácnosti na výdaje (závislé děti znamenají jiné výdaje).

II) relativní míry

Relativní deprivace se vztahuje k nevýhodné situaci, pocíťované jednotlivci či skupinami lidí ve vztahu k jejich okolní populaci (Klufová 2009). Indikátory deprivace (= chudoby) určují experti a deprivovaní.

A) měření materiální, psychické i sociální deprivace a) nedostatečná výživa, oblékání..., b) pokles pod akceptovaný životní standard (obvyklý), c) pokles pod to, co bylo standardem většiny při lepší distribuci (hledisko času).

Měření chudoby - ad 2) měření chudoby v kontextu spotřeby a výdajů
(3/3)

index deprivace (většina indikátorů souvisí s příjmem)

- např. materiální deprivace – strava (6 indikátorů), bydlení (8), oblékání (4)...
- sociální deprivace – sociální zábava, koníčky (2), soc. aktivity rodiny (4)

hranice chudoby je stanovena porovnáním indexu deprivace s příjmem
(násobek nároku na sociální podporu)

práh deprivace – bod, pod kterým deprivace neproporcionálně rychle roste
(rychleji než klesá příjem)

(zjištěno např. výběrovým šetřením, kde popisují respondenti míru nezbytnosti statků pro index deprivace)

Měření chudoby - ad 3) Míry založené na subjektivních výpovědích

Subjektivní chudoba – měření založené na dotazování, jak lidé vycházejí s příjmy..., zjišťuje se přes *sekundární chudobu* – vyplývá ze schopnosti zacházet s příjmy a výše životních nákladů – jde o názory lidí na potřebnou výši příjmu (lidé chudobu nejlépe posoudí, protože s ní mají zkušenost).

např. otázka: Považujete svou příjmovou situaci za dobrou či špatnou? nebo sebezařazením na škále: (bohatý) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (chudý). Někdy se doplňuje o výskyt nepříznivých událostí (Stalo se, že nezaplatil nájem?).

Stanovuje se subjektivní hranice chudoby -> cílem je určit minimální množství peněz potřebné pro chod domácnosti pro uspokojení základních potřeb (může korigovat jiné způsoby určení chudoby – významné např. pro životní minimum).

Takto zjišťovaný počet chudých bývá vyšší než u objektivních hranic chudoby. Důležitý je názor expertů (výzkum se může objektivizovat např. podle velikosti a struktury rodiny, regionu).

Metodologické a interpretační problémy měření chudoby

- 1) Měření chudoby nám často poskytuje neúplný obraz o problému chudoby (často např. chybějící kontext)
- 2) Výsledek (jaký je v zemi rozsah chudoby) se může lišit vzhledem k různým pojetím příjmu, podle délky sledovaného období, různými měřicími škálami v jednotlivých zemích atd. – dnes je sice v Evropě poměrně standardizováno (zajišťuje Eurostat), ale stále je to často srovnávání rozdílného (např. problémy sběru dat).
- 3) Samotná definice chudoby je často určována vzhledem k ekonomickému stavu země, chudoba je také ovlivněna vlivem ideologií a politickými rozhodnutími o redistribuci.
- 4) Skrytá chudoba – týká se lidí, kteří nejsou zahrnutí do statistik, protože jsou výzkumně obtížně dostupní (např. bezdomovci).
- 5) Nevýhody různých pojetí – relativní pojetí je citlivé na rozložení příjmu (hladomor v banánové republice), minimalistické absolutní pojetí není příliš vhodné pro rozvinuté země (nutné brát ohled na aspekt potřeby sociální participace).

Formy boje proti chudobě

Důraz je kladen na prevenci (humánnější, účinnější, levnější) – největší roli by měla mít adekvátní vzdělávací politika, politika sociálního zabezpečení a politika zaměstnanosti.

Prioritou je také eliminace dětské chudoby, bývá problém, protože se často vyskytuje v rodinách s mnoha dětmi (pak je dětská chudoba vyšší než průměrná chudoba).

Nelze ale pominout řešení následků:

- snížená sazba daně nebo stanovení negativní daně (daňové kredity) – dobré řešení pro pracující chudé
- stanovení minimálního příjmu (sociální, existenční minimum, veřejná sociální pomoc, minimální starobní důchod)
- vyrovnávání příjmu u specifických kategorií (např. sociální příplatek)

V ČR je v mezinárodním srovnání relativně účinný systém (dokáže významnou část chudoby eliminovat), kdyby neexistoval, byla by chudoba výrazně vyšší, nicméně problém u specifických kategorií: děti, nezaměstnaní).

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 18)

Sociální pomoc (a sociální péče)

Sociální pomoc existuje od starověku, často jako církevní charita, 1. chudinský zákon – Velká Británie (1601) – chudí byli nuceni pracovat (těžké podmínky). Reaguje na stav hmotné a sociální nouze:

- a) hmotná nouze – z důvodu nedostatečného příjmu chybí základní materiální prostředky,
- b) sociální nouze – situace, kdy nejsou zabezpečeny životní nebo sociální potřeby z důvodu věku, disfunkce rodiny apod. (i když třeba jsou dostatečné finanční prostředky) = není to jen o sociálních dávkách.

Sociální pomoc tzv. tvoří základ (v opačné logice dno) sociální sítě, je určena pro uspokojení potřeb v základním rozsahu. V ČR dnes jako více subsystémů.

V současnosti se stále realizuje také pomocí charity, obcí, NGO, ale také stát zaručuje lidem (při splnění určitých podmínek) právo na sociální pomoc. Právo na sociální pomoc je zakotveno také v Listině základních práv a svobod (hlava IV čl. 26/3) a v mezinárodních dokumentech (Evropská sociální charta čl. 12).

Funkce sociální pomoci

- 1) Základem má být prevence vzniku obtížných sociálních situací – vytváření příznivých podmínek pro vznik a fungování optimálních vztahů mezi lidmi i státem (často mimo systém hmotné nouze).
- 2) Kompenzace (sociální ochrana) – je důležité skloubit koncipování podmínek nároků a vlastního nároku na základě odborných i individuálních posouzení životní situace klienta (např. výdaje na bydlení).
- 3) Znovuzačlenění (restorace) – činnost vedoucí k obnovení suverenity klienta (např. poskytování informací o možnostech řešení obtížné sociální situace) – někdy je obnovení suverenity klienta možné jen postupně či v omezené míře.

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 20)

Cíle sociální pomoci

Vycházejí z funkcí sociální pomoci – východiskem je, že každý občan nese primárně odpovědnost sám za sebe, ale přesto se může ocitnout v tíživé situaci -> cíle.

- 1) navrátit občanu sociální suverenitu – problémy v sociálně-ekonomickém postavení občanů jsou často náhlé a přechodného charakteru (následky povodní, nezaměstnanost). Proto je důležité pomoci lidem v obtížné situaci, aby mohli opět převzít plnou odpovědnost sám za sebe (je-li to možné).
- 2) zabezpečení sociální a hmotné nouze – důležité je individuální posouzení situace člověka přes legislativu (rozlišení hmotné a sociální nouze)
- 3) V širším pojetí je cílem eliminace chudoby a sociálního vyloučení – důležitá je jak sociální ochrana (i závislých osob), tak aspekt participace

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 21)

Nástroje sociální pomoci

- 1) informační nástroje (poradenství) - pomoc při řešení obtížných situací, do nichž se lidé dostávají, poradenství zahrnuje preventivní část (odstraňování příčin, nepříznivých podmínek), tak část nápravnou (řešení problémů, zmírnění důsledků), týká se všech oblastí života
- 2) sociálně-právní ochrana - nezletilým dětem a občanům bez způsobilosti k právním úkonům, zároveň aktivní vyhledávací činnost v rámci prevence sociálně-patologických jevů – předcházení rizikového vývoje dětí a mládeže
- 3) sociální služby - domovy důchodců, penzióny pro důchodce, ústavy sociální péče pro dospělé a pro mládež, pečovatelská služba, azylová zařízení, atd.
- 4) dávky sociální pomoci (hmotné nouze) - příjemci jsou často neúplné rodiny, mladí nezaměstnaní, rodiny s nezaměstnaným členem, se zdravotním postižením => často se jedná o kumulaci 2 nebo více nepříznivých sociálních situací (zdravotní postižení s nezaměstnaností), sociální pomoc řeší individuální důsledky možných kumulací + dávky sociální péče pro zdravotně postižené

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 22)

Dávky systému sociální pomoci (sociální péče)

- 1) Opakované dávky zajišťující minimální příjem (pomoc v hmotné nouzi)
- 2) Mimořádná okamžitá pomoc (často jednorázové dávky – pokud hrozí újma zdraví, osobám bez přístřeší, na předměty dlouhodobé spotřeby (dětem na školní potřeby a zájmovou činnost), lidem po výkonu trestu, odcházejícím z dětského domova atd.)
- 5) Dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením (na dopravu, zdravotní pomůcky, úprava bydlení atd.)
- 3) Dávky pro osiřelé děti a děti v pěstounské péči
- 4) Prísspěvek na péči – mohou to být senioři i děti (péče je nutná z důvodu bezmocnosti či zdravotního postižení)

Základní sledované charakteristiky dávek řešících hmotnou nouzi

Adresnost dávek – Dnes je sociální pomoc často poskytována rezidentům.

Není to ale chápáno jako automatický nárok, nýbrž dochází k posuzování potřebnosti a oprávněnosti nároku – trojí testování schopnosti zabezpečit se vlastními silami: a) testování příjmů, b) testování prostředků (majetku) a c) testování ochoty pracovat (je-li to možné – netestuje se např. u seniorů).

Komu je dávka určena a které kategorie se společně posuzují (jednotlivec X rodina X domácnost). Je-li pro přiznání dávky posuzován společný příjem nebo i společný majetek rodiny. Řada systémů odhlíží od určité výše příjmů ze zaměstnání, aby byli lidé více motivováni pracovat (ČR pouze do určité míry).

Výše (štedrost) dávek

Určuje efektivnost systému při řešení chudoby pro různé kategorizace populace (staří lidé, handicapovaní, neúplné rodiny, nezaměstnaní, nová chudoba dětí). Je poměřována pomocí poměru náhrady příjmu. Poměr náhrady není vždy dobrým indikátorem příjmové situace – původní příjem mohl být nízký (alternativně indikace mírou chudoby).

Životní minimum (obecné informace)

Definice: Určitá peněžní částka = základní kámen systému sociální pomoci (pomoci v hmotné nouzi).

- A) Zaručuje uspokojení potřeb uznaných za minimálně nezbytné, je proto důležité, aby bylo v nějaké vazbě na možnost uspokojit tyto potřeby.
- B) Určuje politicky definovaný práh chudoby – minimální hranice příjmu, pod níž nastává společensky uznaný stav hmotné nouze. Pokud příjmy nedosahují životního minima, lze žádat pomoc formou dávek pomoci v hmotné nouzi.
- C) Tvoří dno sociální sítě (princip občanských práv) – výše životního minima se váže na společenské tradice -> výše sociálních dávek, nutnost zajistit adekvátní životní úroveň, ale i uspokojit výkonnost a zásluhovost (ať není demotivační), Problémem může být např. past chudoby (šedá ekonomika) a past nezaměstnanosti (výše podpory vs. výše mzdy). Toto je obtížné nastavit, proto dnes větší důraz na podporu a aktivaci.

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 25)

Konstrukce dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR (1/2): (od 1.1. 2007)

1. část: příspěvek na živobytí – doplatek, pokud příjem nedosahuje částky živobytí = součtu částek životního (existenčního) minima pro jednotlivce nebo rodiny.

Je založeno na skladebním principu – celkové životní minimum je součtem všech částek potřebných jednotlivými členy domácnosti – jednotlivé částky jsou určeny podle věku a pořadí osoby v rámci domácnosti.

ŽM platí u dětí, u ostatních závisí na další situaci. Od 1.1.2009 pouze existenční minimum nad 6 měsíců.

	životní minimum
jednotlivec	3126 Kč
1. osoba v domácnosti	2880 Kč
2. osoba v domácnosti	2600 Kč
dítě do 6 let	1600 Kč
dítě 6-15 let	1960 Kč
dítě 15-26 let	2250 Kč
exist. min.	2020 Kč

Konstrukce dávek pomoci v hmotné nouzi v ČR (2/2):

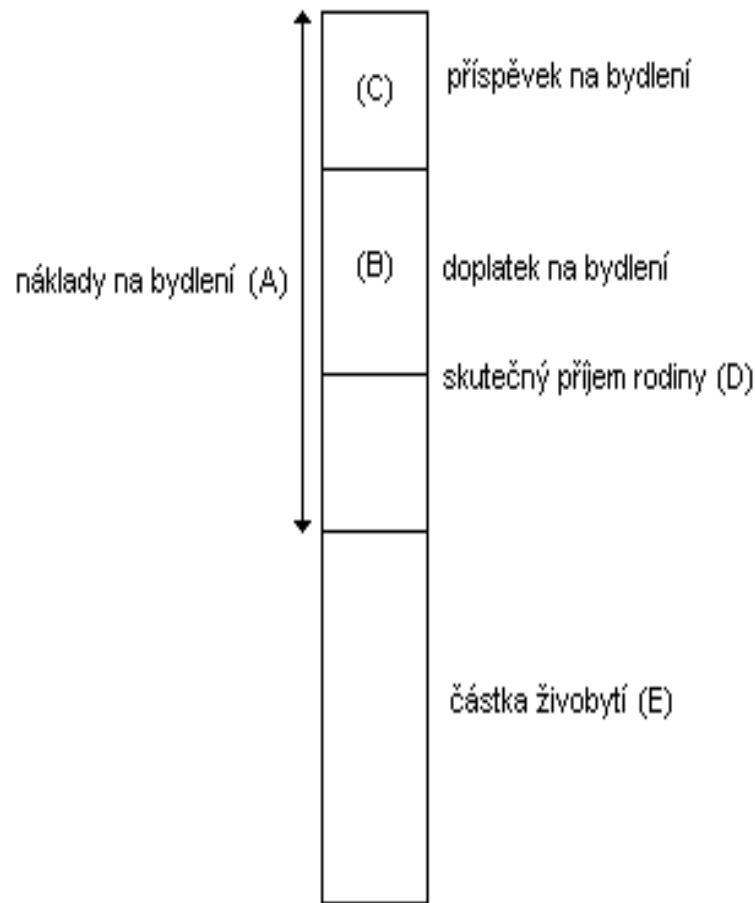
2. část : doplatek na bydlení – výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb spojených s bydlením a nákladů za dodávku energií) zůstala osobě/společně posuzovaným osobám částka živobytí.

Doplatek na bydlení je vázán na uplatnění nároku na příspěvek na bydlení. Od částky odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na kalendářní měsíc (snížené o příspěvek na bydlení náležející za předchozí kalendářní měsíc) se odečte částka, o kterou příjem osoby/společně posuzovaných osob (včetně vyplaceného příspěvku na živobytí) převyšuje částku živobytí osoby/společně posuzovaných osob.

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 26)

Jednoduchý příklad výpočtu:

Doplatek na bydlení (B) = Skutečné náklady na bydlení (A) - dávka SSP „příspěvek na bydlení“ (C) - (příjem rodiny (D) – částka živobytí (E)).

SPP 102 Sociální politika – přednáška č. 6 (str. 26)

Trendy v oblasti pomoci v hmotné nouzi v ČR:

- (A) Snížení celkové úrovně dávek a počtu příjemců. V roce 2008 bylo 788 tisíc vyplacených příspěvků na živobytí a 250 tisíc doplatků na bydlení (pro měsíční počet vyplacených dávek je třeba dělit 12). Průměrná výše příspěvku na živobytí byla 3012 Kč.
- (B) Diverzifikace (prostorová i funkční): Větší důraz na posouzení individuální situace žadatelů o dávky (=) různé úrovně dávek pro různé rodiny. Významnou roli zde hrají pracovníci, kteří o dávkách rozhodují a přístup jednotlivých měst.
- (C) Aktivace: 1) Snaha propojit vyplácení sociálních dávek s individuální pomocí lidem (např. přes úřad práce), 2) Větší trend k uplatňování sankcí při nespolupráci s pracovníky sociálních referátů. 3) Snaha zapojit nezaměstnané do veřejných zaměstnání nebo do dobrovolnické služby (diskuze).
- (D) Kontrola zacházení s příjmem: Snaha vyplácet pomoc v hmotné nouzi více pro jejich deklarovaný účel. V řadě měst zavedena (nebo jsou zvažována) hmotná plnění a elektronické peněženky.
- (E) Kontrola mimopracovního chování: kdo neplatí alimony, neposílá děti do školy, dluží.